

ІСТОРІЯ

„Висланства Русинів Угорських у Відні 1849 р.“

МИКОЛА РУСИНКО, МУЗЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ, СВІДНИК

Буржуазна революція 1848 — 1849 рр. у Габсбурській монархії завершила епоху феодалізму, прискорила процес розвитку капіталістичних виробничих відносин, призвела до скасування кріпосницької залежності переважної більшості селянства та зумовила національно-визвольний рух пригноблених народів імперії.

Національно-визвольний рух у окремих поневоленіх народів Габсбурської монархії не досяг скрізь однакового ступеня інтенсивності. Чи не найменшої інтенсивності він досяг в угорських українців.

Слід підкреслити, що на початку революційних подій перед угорськими українцями стояло далеко більше невирішених соціально-економічних і культурно-національних проблем, ніж перед іншими, більш розвинутими слов'янськими народами монархії. В часі, коли інші народи монархії висувають на перший план потребу соціально-економічних реформ, угорські українці змушені боротися за вирішення найелементарніших питань свого національного життя. Якщо буржуазію революцією процес національного відродження у національно більш розвинутих народів монархії набув кульмінації і поволі завершувався, то в угорських українців, навпаки, гільки починається. Одною із причин такого стану була цілковита економічна відсталість Закарпаття (абсолютний брак більших промислових підприємств, відсталій спосіб господарювання, залишки феодалізму). Це врешті проявилось у низькому культурному рівні селянства і в малій кількості власного буржуазного елементу, що в даний час мав очолити рух народних мас.

Але і наперекір несприятливим соціально-економічним умовам на Закарпатті, угорські українці не стали пасивними глядачами тодішніх революційних подій. Вони активно включились в боротьбу за своє соціальне і національне визволення. Доказом цього є різні вимоги, петиції і протести українського населення та його представників перед місцевими властями, і навіть перед самим віденським урядом.

Як відомо, в жовтні 1849 р., тобто два місяці після придушення угор-

ського повстання, угорські українці вислали у Відень депутацію, щоб її посередництвом пред'явити віденському уряду свої культурно-національні вимоги. Оскільки при висвітленні самої поїздки депутатії і про її переговори з імператором і поодинокими міністрами знаходимо в науковій і науково-популярній літературі багато неясностей і здогадів, постараемось, на основі наших знайденного і нижче надрукованого джерела, внести деякі пояснення і уточнення про перебування і результати переговорів депутатії у Відні.

Знайдений рукопис Олександра Яницького вважали декотрі дослідники історії Закарпаття певний час загубленим.¹ Правда, деякі уривки із рукопису були опубліковані в газетах і різних наукових виданнях, але повний текст цього джерела до цих пір ніде ще не був надрукований. Відомий меморандум «Пам'ятник Русинов Угорских», пред'явлений імператору і міністрам у Відні і опублікований у «Зорі Галицькій» в 90 і 91 чч. за 1849 р., є складовою частиною рукопису Олександра Яницького, що несе назву «Высланства Русинов Угорских в Відни пред Высоким Министерством и Всеесвітлим Его Величенства Троном Діланя Місяца Октябріа 1849».² Значну частину із згаданого джерела опублікував І. С. Свенцицький,³ але у надрукованому тексті знаходимо і незначні помилки та неточності.

Рукопис Олександра Яницького налічує 197 сторінок. Палітурка рукопису коричнево-зеленого кольору, розміру 12,5 × 19 см. Мова оригіналу — латинська, німецька і язичіє. Джерело представляє собою детальний опис подорожі «русинської» депутатії із Пряшева у Відень та її переговорів з поодинокими міністрами та з імператором Францом Йосифом. Весь опис про діяльність української депутатії у Відні можна розподілити в основному до п'яти частин: вступу, детального опису подорожі депутатії із Пряшева у Відень, власного тексту «Памятника Русинов Угорских», детального опису прийняття депутатії окремими міністрами та імператором, заключної частини.

В науковій літературі були висловлені різні погляди щодо вислання депутатії угорських українців у Відень. Так, наприклад, Коломієць твердить, що був даний таємний наказ з боку австрійського уряду вислати таку депутатію.⁴ На противагу цьому С. Добош висуває думку, що така ініціатива вийшла від Адольфа Добрянського.⁵ На жаль, і в самому джерелі не знаходимо чіткої відповіді на дане питання. Якщо погодитись з автором джерела, то безпосереднім поштовхом до вислання депутатії угорських українців був приклад інших поневолених народів монархії, які, після забезпечення їм в конституції з 4-ого березня 1849 р. національної рівноправності, вважали своїм найбільшим моральним обов'язком вклонитись і віддати шану за це своєму імператору посередництвом своїх депутатій.

Після прибуття у Відень члени «русинської» депутатії зустрілись з галицькими урядовими радниками та словацьким урядовим радником Яном Главачем для виготовлення меморандуму угорських українців.

На основі даних члена депутатії Олександра Яницького виходить, що: по-перше, до остаточної формуляції меморандуму «Памятника Русинов Угорских» дійшло тільки після зустрічі і консультації з представниками галицьких українців та словацьким радником Міністерства внутрішніх справ Яном Главачем. Це в дечому спростовує думку С. Добоша про те,

що депутатія, прибувши у Віденсь «... немедленно вступила в звязь с представителями словацького освободительного движения (Гурбаном, Штуром, Колларом, Годжею, Кузмані и др.)».⁶ По-друге, із всією ймовірністю можна гадати, що у своєму письмовому «Прошеню», сформульованому ще вдома, депутатія зафіксувала також вимогу про об'єднання «Угорської» і «Галицької Русі», і що лише після наради з галицьким урядовим радником та словацьким міністерським радником Яном Главачем тимчасово зрікається цієї найважливішої для угорських і галицьких українців вимоги. Таке припущення дуже важливе, оскільки воно є підтвердженням загальновідомої тези про те, що угорські українці до останньої хвилини наївно вірили в охоту віденського уряду вирішити це важливе питання. Віру у вирішення урядом цього вагомого питання члени депутатії зберегли до останньої хвилини і наперекір тому, що уряд на пред'явлені вимоги угорських українців від 29-го січня та супровідного листа Львівської Руської Народної Ради від 20 квітня 1849 р., мабуть, і не реагував. «Причиною такої короткозорості членів групи була їх цілковита прогабсбурська і пров австрійська орієнтація, яка унеможливлювала тверезо зважити національну політику Відня, а особливо його політику супроти українців Австрії».⁷

Характеризуючи аудієнції членів групи у окремих міністрів та в імператора, приходиться констатувати, що всі вони відзначаються одною спільнюю рисою, а саме, що майже ні один із міністрів та й сам імператор практично нічого конкретного не обіцяли, а тільки загальними фразами запевнювали депутатію у своїй охоті допомогти задовільнити потреби угорських українців. Певний виняток становлять хіба що міністри теології та освіти, сільського господарства і гірництва.

Міністр теології і освіти граф Леон Тун цікавився можливістю побудови шкіл між українським населенням і вимагав від членів депутатії виготовити для нього «План Школський для школ своїх».⁸ План для побудови національного шкільництва був виготовлений пізніше членом депутатії Віктором Добрянським і мав бути пересланий через єпископа Гаганця міністру теології і освіти. Цей «План Заведення на образовані Учителей сельских» згадує Віктор Добрянський у своєму листі до Гаганця від 16-го вересня 1850 р.,⁹ в якому просить єпископа доповнити його примітками і вислати міністру. Подібно і міністр сільського господарства та гірництва Тінфельд вимагав від депутатії вислати йому план заходів для поліпшення сільського господарства в гірських районах Закарпаття. На жаль, до сьогодні не стало відомо, чи член депутатії лікар Вінкент Алексович своє зобов'язання — виготовити «План поправлиння Земледілства в сторонах Карпатських»¹⁰ — виконав і чи колись такий був пред'явлений австрійському уряду.

Остання частина рукопису О. Яницького присвячена, крім іншого, переліку товариських контактів членів депутатії з визначними представниками слов'янських народів, які в той час перебували у Відні. Безперечно, що ці контакти були не лише традиційним проявом слов'янського братання, але мали, передусім, забезпечити належну підтримку «русинських» вимог з боку впливових слов'янських кіл.

Аналізуючи новознайдений рукопис Олександра Яницького, можна дійти до таких висновків:

— Безпосереднім поштовхом до вислання «русинської» депутатії у Ві-

- день було наслідування прикладу інших гноблених народів Габсбурської монархії.
- До остаточної формуляції вимог угорських українців дійшло у Відні передусім за активної допомоги представників галицьких українців та словацького урядового радника Яна Главача. Так само, під впливом згадуваних урядових радників, дійшло правдоподібно до остаточного викреслення найважливішого пункту меморандуму — об'єднання угорських і галицьких українців в рамках Австрійської імперії.
 - Очевидно значний вплив на конкретну роботу депутатії угорських українців у часі її аудієнції у поодиноких міністрів та у імператора мали не лише найближчі сусіди — словаки і галицькі українці, але також країні представники інших слов'янських народів Габсбурської монархії.
 - До пізнішого виготовлення плану «Заведення на образовані Учителей сельських» Віктором Добрянським дійшло на вимогу міністра теології і освіти Туна.
 - До призначення Адольфа Добрянського дистриктним референтом в Ужгороді дійшло ще в часі перебування депутатії у Відні. Зразу ж після повернення депутатії з Відня Адольф Добрянський почав працювати у функції референта в ужгородського наджупана Вілетца.
 - Депутація була прийнята майже всіма міністрами, крім міністра торгівлі, промисловості і будівництва Брука, який в той час не був у Відні.

Наперекір певним політичним помилкам, як, наприклад, відсутність у меморандумі соціально-економічних потреб та намагання досягти забезпечення політичних прав для угорських українців за допомоги реакційного віденського уряду, історична заслуга членів «русинської» депутатії полягає в тому, що, за даних історичних обставин, вони підняли політичні вимоги свого народу на рівень політичних вимог більш розвинутих народів Габсбурської монархії.

**ВЫСЛАНСТВА РУСИНОВ УГОРСКИХ В ВІДНИ
ПРЕД ВЫСОКИМ МИНИСТЕРСТВОМ И
ВСЕСВІТЛЫМ ЄГО ВЕЛИЧЕСТВА ТРОНОМ
ДІЛАНЯ МІСЯЦА ОКТОБРЯ 1849***
До Ч. Читателя

Перваго от Віка Высланства Русинов Угорских в Відни діланя, тут Тебі Ч. Читателю предлагаются, которыи егда читать будеш, никакоже остави Всемилостившому Царю Франц І-му Всесвітлому Царскому Австрійскому Дому, которыи Народ Рускии из пороха воздвиг сердечное Многая Літа желать (стор. 3)

(Стор. 4) Et proteritorum meminisse juvabit
И прешедшія воспомінанія

Виргил

* Текст передаємо точно за оригіналом. Видаємо лише «ъ» в кінці слів та замінююмо старе «ѣ» сучасним «і».

(Стор. 7) Повнегда од Єго Величества Всемилостившаго Царя Австрії Франц Йосифа I-го Конституція еще в время мятежной Мадярской так реченои Кошутовской брани, з дня 4-го Брезня (Марта) 1849-го Года всемилостивше изданна, всім Народам великаго Австрійскаго Царства Народност свою и Ровноправност обезпечила, и ясно изрекла; — за наибольшую должность себі держали много Народов от иных до ныні утіснены, наипокорнішое подданское благодареніе Всемилостившому хотяи 19 Літ токмо рожденному, но духом уже созрілому Царю своему, в наиглубшои благодарности, (стор. 9) через Высланства из Народа своего избранныи отдать.

Быша таковыи Народы: Русине Галицки утіснени от Поляков; — Кроаты, — Сербы иначе Рацы, — Славяцы — Румини, — и Русине Угорски утіснени от Мадяров; — як и Каринти, иначе Славенци, утіснени от Німцов.

Высланство Русинов Угорских заступало всіх Русинов обітающих на 800,000 Душ в Угорщині, и состояло из слідующих Членов: ГГ.Адолфа Добрянского ц. к. Комисара Армії, и Рицира ц. Россійского Ордина С. Володимира; — Йосифа Шолтиса, Рускаго Набоженства Пароха Города Пряшовскаго, Советника Консисториалнаго, (стор. 11) и Вице Декана; — Віктора Добрянского, Секретаря Єпископа Пряшовскаго, Советника Консисториалного и тогожде Консистора Нотаря; — Александра Яницкого в Пряшовской Єпархії, Окрузі Бардівском Приходника Мальцовскаго; — которым в Відні ся приключили Dr: Михаил Висаник ц. к. Перволікар и заслуженый Намістник Факултету Медицины в Відню; — и Dr. Винкент Алексович член факултету Медицины, заслуженый ц. к. Лікар убэгих и Директор Св. Йосифскаго Шпиталя дітинячкого.

Высланство сіє оруженно многочісленными Народа своего подписами, иміло для себя од Всечастнаго Консистора Пряшовскаго (стор. 13) з дня 27-го Вресня 1849 про каждого Высланства Члена особенно вірующее писмо*, и рушило щасливо (стор. 15) в путь из Города Пряшова на день 1-го Паздерника тогожде Года, ишло через Списія, и Липтовскій Округ, гді от Желізного завода Малужинскаго через Боцу и так реченну Гору «Чортовий Брак» прішло до Зволенскаго Округа, ту пришедшe Город Бистрицу прибыло до Города Щавниці Гонтьянскаго (стор. 17) Округа, гді в Церкви Віндшардской благодарной Літургії Божественнои о полученіи покоя, и торжественному «Слава в вышніх» о отнятой Кріости Комарньянской присувствовало. — Оттуда через Городы Левицу и Веребил преишало Округ Тековскіи, и прещедше Город Нітру и Округ тогожде имена, при Городі Середі преишло Ріку Ваг, и сяднувшe в томже Городі Середі на

* Вірующее писмо Приходника Мальцовскаго было слідуюче:

«Отвертое вірующее писмо. Для Священника Греческо-Кафтолической Єпархіи Пряшовской и Пароха Мальцовскаго в Окружі Шариском Господина Александра Яницкого, которые от подписанного Сот-ищестдесят-тысяц Русинов Єпархіи Пряшовской заступающаго Консистора, якошто полномочныи Высланик до Відня высылается, бы там потребы Русинов Угорских заступал.

Дано в Пряшові в Угорщині (стор. 15) 25-го Вресня 1849 Года.

Йосиф Гаганец вр.

Греч. Кафт. Єпи. Пряшовскіи, и Консисторіи Предсідатель. (L. S.) За повелініем Єго Преосвященства Господина Петро Ширилла вр. Єпископскій Архівар, и Протоколист.»

Тирнавску Желізницу конну, прибыло до Города Прешбурга 9-го Паздерника, откадъ слідуючій день 10-го Паздерника рано о Часі 7-ом через Желізницу сіверну рушило до Престалного Города Відня, куда и щастливо о Часі $\frac{1}{2}$ 11-ом перед полуднем прибыло, и в Предмісті Леополдштат реченнем в Готелі Чорного Орла под Числом 40. свое Обиталище учредило.

(Стор. 19) Когда Высланства сего члены из далеких Старон прибывши с Членамі Віднянскими ся совокупили, о Желаньях, Прозбах, и Хотінях своих, которыи уже домов с собою писенно донесли, совітовали ще о сих как с Русинами Галицкими в Відні на сіе время жителствующими; а именито: с Превелебнішима Крылошанинами Львовскими Г. Михаилом Кужилемски Народной Руской Галицкої Рады в Городі Львовском Предсідателем; — Г. Шашкевичом Министериалным Советником; — Г. Доктором Литвиновичом Руским Віднянским Церкви С. Варвары Приходником; — даліе с Г. Іяковом Головацки, Руского языка, и Руской Словесности учителем при Всеучилищі Львовском; и Г. Юлиом Вислободски (стор. 21) Министериалным Официалом; так и с Г. Ioannom Главач при Министерстві справ внутренних Народности Славяцкої Повіреником, Пряшовского Консистора правным заступцом, — и выслушавше з всіх сторон праведны их Примичанія, Прошеніе свое писменно домов донесенну, на форму Памятника переминили.

Памятник сеи, здіс слідуючій, через Члена Высланства Александра Яницкого как про каждого Господина Министра, так и для Єго Величества Всемилостившого Царя в особеном екземпляри исписанныи, и от каждого Высланства Члена властною рукою подписан ест.

Памятник Русинов Угорских (стор. 23)

Завоевателями Мадярскими в IX. Століто з жизнных долин выперты, обитають Русини Угорскіи в Числі около 800,000 душ, в сіверновосточній, неурожайної части Угорщині, а именно в Спискої, Шарискої, Земненской, Ужгородскої, Берецкої, Угочской, Сатмарской, и Мармароскої Столици Густыми Громадами непрерванно; в Столицах Гемерской, Торнянской, Абауиварской, Сабольской, и Боршодской Славянками и Мадярами осуїднены, и по части обключены.

А так Становлят Русини (стор. 25) мало не десятую част жительства Угорского, различаются языком и Церковным обрядом заровно як и Румуни од Мадяров, от которых еще в минувших временах тим ся отличали, же навет и по их завоеванию от десятины, которои всі прочі Народы подлягали завідь уволнены, аж до Года 1457, собственными родовитими Урядниками так зваными Краиниками, в 14. Стогодню под Каролом Робертом навет собственным Воеводою а Руским Князом Федором Кориятович управленими були.

Аж в другої половині 15. Віка, зачала силнішії Мадярскії Вельможы а особливо Родина (стор. 27) Графов Другет при бессилью тогдашніх Королів, Народ Рускіи своим Володітелям завіди вірными утискати; — Они то в время многих, Мадярское племя Знаменующих движеньі под Заполіом, Бетленом, Бочкаїом, Вешеліньом, Тыкыльом (: который особливо

в сторонах Мункача люто обходився, и Владыку Тарасовичу од Олтаря до Темниці в тої же святій одежі ему на тілу погнили затянув:) и Ракоцім (: на противі котрого Русини под Началством Священика Годермарського дуже сильно за Високій Дом Ціарські ся двигнули :) — задали Рускому Народові смертельну рану.

Так лишав ся tot колис заможним щасливим, и o (стор. 29) богато из мощеи его славесности познати може давно уже высоким щеблом просвіщення радуючіся Народ, поволи всего а всего; — Но почутье Народности жадна судьба не возмогла знищти, и радостна Надія оживляє еще и ныні грудь кождого Русина, скоро оно погадае на Високое благоволене, и милост своего Всепочтеннішого Ціаря, котрый нас з довгого безсиляя и утисненя вознес до Ровноправности с всіми навет наиболше доси почитаными Народами.

И истинно описати не мож радост, якая довідавшися хотяи не урядово, но только через Часописи о Конституції з 4-го Марта, и выреченей в неї ровноправности всякои Народности в (стор. 31) сердцу кождого Русина збудилас, хотяи благовіст тоя в ужасное тое время пріишла, колі вірное жителство Руское кде ино близка случилас граница, громадами перед пострахом Мятежи Мадярской под покров и охорону Братеи своих Галичанох убигало, абы не датис втягнути насилем до полков воюющих против Всепочтеннішому державному Монарсі.

Ныні світлая побіда соединненых Ціарских полков, застановила тую нужду, и в радошної Надії ликуют Народы ожидаючи Сонца, всім оголішеної Равноправности. — Но одним Русинам под час тои радости досталас в узділі крапля полину, (стор. 33) а хотяи кинена тінь смутку и упосліджена участ их при общом восхищенью не ослабила, она их однако болізно доткнула. — Бо они то суть одины меже Народами Державы, що при ділі преображеня Угорщины, ани одним з своих Сынов, ани одним Повіреником своего Народа не были заступлени; и при управленью их Области ани через одного Окружного або Столичного Комисаря, ани навет через якого небудь подвладного Урядника не участвовали, всі бо тії уряды а посады заполнени суть Людми з которых дуже мало, ба в великих областних частех и оден по Руски бесидовать, и тым менше читати або писати не уміє; з тых до того еще кождый явно противныи Рускому иммени, а про тое жадным (стор. 35) Світом од Народа миловани бути не може.

З одси происходит тое, что Русини, для которых навет Кошут наиголовнішіи Ворох о Руских Комисарях промышляв, и одозвали в Руском языци писаными обдарував, од своих Надстоятелей и Урядников николи зрозумилого Слова не учуют, або и на папери не увидят, и що неможе бути сердечное согласіе меже предложенными и Народом; ба в наших Сторонах роззвитае Мадярщина тепер ліпше як коли, наши Свята бывають нарушені, Руским Громадам Нотари чужих Народностей натиснени, а вообще Русинови дуже тяшко приходит в своих справах доити взгляду и права понеже нигде родствеников содруженых (стор. 37) но всюда чужих, ба навет часто не себе предящих надибае.

Тую тяшкую нужду суминно выкритичувствуемо ся обовязанными вже з порученя нашого Народа, а щобысмо и того не були достали яко Обыватели Державы и Русини; — Но упованіе без границ, которое мы и Народ

наш в благоволеню Высокаго Правителства покладаемо одушевляе нас заразом надів, що нужности (потребы) и правіи желаня Народа не проминут без сочувствія, того то Народа, которыи от віков свою вірност ненарушимо Высокому Дому Австрійскому заховав, и в будущност покликанье свое в том узнае, всею своею силою, а тая в правном розвитю значноще ся зможе, бути подпорою общиої Державы.

(Стор. 39) Бо идеал, которыи нам яко ціл нашего желан'я и стремлењя світит, ест лише соединнена силная Австрія, и все що на Поли Політическом случится, только ино мае для нас вартости, и одушевляе лише о только наши силы, колько нам видаєт ся здобним послужити, до подвигненя и вспиранья великои соединненої Державы.

Що ми для себе желаем, не обоямае ничего, звіж, як лише бути соділателями величія, и силы сполної Австрії, як лише в мысли Конституції з 4-го Марта с всіми Народами бути участниками свобод для всіх вообще наданих.

Отож то маемо Братеи наших в Галичині, тых вірных (стор. 41) Русинов, до которых перед всіма сердце наше ся звертае, с которыми в политическом, и администраціоном взгляді в собственныи Рускіи Краи Корунныеи соединитися, и в том соединеню с вдохновенным посвященем к осагненюю цілі сполної Державы разом ділати, было предметом наших горячих желаній; тіи желанія суть в уніжайшом предложеню з 29-го Січня 1849. пред Престолом Вашого Величества выречены, и всепокорнішие також письмом провоженим з дня 20-го Цвітня од Рускої Народної Рады Львовской було подкріплєне, и через Депутацію Губернаторови в Галиції Г. Графу Голуховскому до пересланя Вашему Величеству вручене зозтало.

Но коли в Конституції з 4-го Марта назвища и преділы (границы) давных Краев Корунных не (стор. 43) суть знесени, а мы которіи ничего так сердечно не желаем, як благо нашого вспольного Отечества всполной Австріи, а за все в Світі и под жадном предлогом до ще болшої завилости, и так тяжливых Состояній причинити ся, и за жадну ціну новых тяжливостей возбуждати не хочем; одступаемо тепер от нашего наміреня, а горячи наши желаня с жерстволюбным отступлением на святыи Жертвеннник общого блага складаем, аж доки може в благосклоннішим времене, при щастливо упорядкованных Состояніях цілої Державы возможно буде отдалити перепоны, которы соединенюю Русинов Галицких с Угорскими стоят на завалі.

Отже нужности наши и желаня задержуються в слідующих точках:

(Стор. 45) Перед воім просимо, о оголошене Конституції 4-го Марза в всіх сторонах где наш Народ жителствує.

Просимо наступно о узнанье Рускої Народности в Короном Краю Угорском.

О ограниченье нашего Народа от сусідствующих Народов в тои Способ, абы там где 15,000 Русинов густо в купи хотяи и помішки с малочисленными чужинцами жителствуют, творили окромішны повіт Рускіи вез взгляду на преділы давних Столиц.

О введенье Рускаго языка в Школы и Уряды, в тои способ: да бы в Училищах Народных в сторонах Руских, язык Рускіи бул обучительным языком и передметом обучения; абы в сторонах где Русини густо разом обытают, в удобных місцах Гімназія, а (стор. 47) в Ужгороді Академія Руска

на кошта Церкви були заведени, а аби заразом Всеучилище Львовське к совершенству образованю ся нашої Молодежи приступним зробити; — до урядового в Руских Округах преимущественно родовитых Русинов брати, а вообще никого не установляти, кто не есть совершенно свідомый язык.

О урядовыи с Галицкими Русинами вспольныи Вістник в Відні, подпіраныи еслибы того было потреба, зо скарбу Державного.

О знесенье всякаго Привелєя, заказающого тиск Кирилскими Буквами.

О срівнанье наших Урядников, Священиков, Учителеи, и Дяков под взглядом заплаты и чина с платою, и Степенем прочих жителей Краю.

(Стор. 49) О одповідноеувзглядненіе Народности Рускои, при обсажуваню посад Официрских в Армії Цісарской, яко и Урядов в средоточном управлению в Відні.

О постановленье Руских Капелянов полных, при полках которых Люде переважно до Восточного обряду признаются.

Оувзглядненіе Народности в Руских частех оключенных чужими Народами, на подстави совершенной взаимности, подля которои и всім прочім одломкам чужих Народов жителствующих в округах Руских тоеувзглядненіе их питомностеи Народных прислужати має.

Тіи суть в короткости собранія желанія Рускаго Народа в Угорщині. — Народ тои силный (стор. 51) и не сказеныи еще не зараженный трутиною Соціалных слабостей нашого віка, и для Высокой Дінастії с таким посвященьем одушевленныи, же ся жадному иному Народови в том взгляди не дастъ выпередити. — Под опіку Высокого Правителства Русини в коротком часі укрипились в силную подпору Державы, а на еи силу всполное Отечество моглобы ся в всяких обстоятельствах спустити; — Понеже Народ тот в Дары Духа багатий, так же его Молодеж в всіх училищах одличае ся здобностою; — и Матеріалное благо Народа при новых благопріятных обстоятельствах дуже скоро бы ся вознесло; — кроме того не мают Русини жадного Отечества, жадно инишои Надежды як но Австрію, и не могутъ жадно инишои имити. — Як бо Австрія змогла нас выдобути (стор. 53) з пороху, так и в будущност лишь она есть одною кріпостю нашего Народного и Матеріалного блага, ба нашего Народного бытя. — Про тое хощемо лишь Австріяками Рускаго племени Вашего Царского Величества вірными подданыма быти, а больше ничим. — Про тое для Австріи одушевлены искаемо також в укріплению нашої Народности лише силы про ціlostи, на ползу великои вспольнои Державы, для общества овощ принести, бо в внутрі маємо переконанье, же як сильная ціlost лише з силных частей повстаети може, так и в противном случаю, при ослабленом общожитию конечно и одинственніи члени мусили бы розпастися и погибати.

Віденъ 13-го Жовтня 1849

(Стор. 55) Др: Висаник в. р. ц. к. Первовікар и заслуженый Намістник Факултету Медицини.

Адолф Добрянски в. р. ц. к. Комисар Арміи, и Рицар ц. Россійскаго Ордина Св. Владимира.

Іосиф Шолтис в. р. Рускаго Набоженства Парох в Пряшеві, Советник Консисторскій, и Вице -- Декан.

Александер Янчицки в р Парох Мальцовскій.

Віктор Добрянски в. р. Секретарь Єпископскіи у Пряшеві Советник Консіторії и Нотар.

Др. Алексович в. р. Член Факультету Медиц. у Відню, выслуженый ц. к. Лікар убогих, и Директор С. Іосифского шпиталя дитинячкого.

Послушаніє Высланства
у наивищаго Політическаго Царскаго
Комисаря в Угорщині Г. Барона
Карола Герингера (стор. 57)

Повнегда Высланство вся себі в перед приготовило, и уже и болше Екземплярів Памятника своего исписанны имило, получивше еще благую совіть от Министериалного Советника Г. Ожеговича 14-го Паздерника испросило вперед Высланство помошь Наивищаго, при Божественой Літургії у Церкві Рускої Св. Варвары, по скончаніи которои пошло на первое торжественное послушаніе (стор. 59) до наивищаго Політическаго ц. Комисаря в Угорщині Г. Барона Кароля Герингера. (Который на сіе время в Палаті Министерства внутренних Улиці реченои: Wipplingerstrasse № 389. имил свое обиталище.)

Ту тогчас как Высланство свои приход обявилло, и испрошеное получило послушаніе. Тутъ член Высланства Віктор Добрянски Німецким красноречіем именем Народа Рускаго Угорскаго Правителство поздравил, представил наступно Народа сего праведны прозбы и Желаня, и смиренно просил сопомоществованіе в сем Г. ц. Комисаря, которому на послід и один Екземпляр своего Памятника подал.

Б. Герингер радостным лицем и сердцем принял Высланство, за дувіреност ему переуказанну благодарил, и обищал что (стор. 61) вся сія яже Конституція 4-го Марта в себі сотримует и Народу Рускому Угорскому данна будуть: — Желал такожде от Высланства Спис сих Мужей Народности своем которы бы в мятежи Мадярской никаковую часть и до Урядох Державных потребное знаніе наук имили; особенно тот час знати хотіл Г. Барон человіка которы бы Народу Рускому Угорскому предсідателем могол быти, на что понеже Вітія писемно сіе изречи обищал, сказал Г. Комисар, «тогда не знасте такового Человіка дораз означити? мусите его еще вперед искати? на что Член Высланства Др. Висаник извиняюще Вітія которы присутствующого Адолфа Добрянского какошто Брата своего нехотіл дораз изповісти, однакож Народ Рускій Угорскій в Мужу сем всюю Надію покладает и ожидает, что он есть одине сеи, которы возможет як (стор. 63) на Правителства, так и всіх полное удоволствіе сіе управляет. — Бопрошал Гос. сей в теченіи договору своего и о Єпископи Пряшовском Іосифи Гаганец, гді ныні есть? кому отвіт подал ся, что у Дому своем, в Пряшеві; знающе всяк Высланство, что Архіереи сеи про мятеж мадярску в Престолном Городі не наигороше списаныи есть, за великую должностъ имило Єго перед Г. Герингером заступати, вся наче насилию Мадярскому нежели невірности приписующе; — А повнегда Г. сей ц. наивишии Політическии Комисар в Угорщині еще особенно от каждого члена Высланства имя и Состояніе ся передознал, горошо великіи сеи Муж Высланство от себя отпустил.

Содержал всяк у себя Члена Высланства Адолфа Добрянского, которыи долшаго времене у (стор. 65) него перебыв. Розговорял Г. сеи Наивышій Комисар с Членом сим о будущом Уряді его, давающе ему вперед Предсідателство Округа Угочкаго, даліе Округа Ужгородскаго, за которы посады іді он смиренно благодарили, поздніе выволен есть за Референта, и Директора Канцеларіи Жупанства Ужгородскаго.

Послушаніе Высланства
у Министра справ внутренних
Г. Александра Баха (стор. 67)

Слідующій день 15-го Паздерника удержано Высланство торжественное Послушаніе у Министра справ внутренних Г. Александра Баха обитающего в Улиці реченої Wipplingerstrasse № 389. В послушаніи сем когда Вітія Высланства Віктор Добрянски краснорічіем своим сердце Человіка возвращающим Правительство именем Народа Руского Угорского повітал такожде и предложил Народа (стор. 69) сего Состояніе, просил гриющу зарю 4-го Марта и на Народ Рускій Угорскій розширити, сказовал Г. Министру как Народ Рускій наибольшое свое упованіе на него полагает, и смиренно вручал Народ Рускій Угорскій Высокому и Єго Правителства защищенню и так на послід один Ексеплар Памятника своего Г. сему Министру переподал. Г. Министер в перв Высланство Русинов Угорских якошто вдячно именем Правителства повітал, слідуючими словами: «Ich heisse Sie in Namen der Regierung willkommen».

«Sie sind die Representanten einer Nation, die immer treu dem Hohen Hause Oesterreich war».

Вы есте Заступници Народа сего которыи всегда вірныи Высокому Австрійскому Дому перебыл, и сего ради (стор. 71) надіятися можете, что вся сія еяже Конституція 4-го Марта содержит и Народ Ваш одержить. — Говорил еще и то, что Русине Угорскіи ныні с взором политического Состоянія своего, еще дуже молодое Зеліе, ледва на Землі происшедшє. Заступленъ тогда и охороны Правителства требует, которое им и истинно от Правителства задержанно не будет, хотяи на сie время сам Народ Рускій Угорскій доволно переконан есть о том, что повнегда от иных Угорских Народов до ныні угнетенный был, себя на щабель сей просвіщенія покладати неможет как други Народи, иproto Господинове мои не иміте за никакову злобу Правителству когда тотчас Вашея Народности Мужеи как Конституція с собои доносит повсюда на Урядах Правителных не узрите; — Будет в прочім всякое попеченіе (так скончав договор (стор. 73) свои Великіи сеи Министер) имити Правителство, бы и сеи вірен Народ ся возвдвиг, просвітил и таковым способом новая сильная подпора всеобщаго Отечества станул.

По скончаніи горошаго долшаго своего отвіта Г. Министер хотіл знати от кождого Высланства члена и имя и Состояніе его. Из присутствія Секретаря Єппа Пряшевскаго испытовал ся и о Єпппи Пряшевском, которого когда цілое Высланство одиними устами извиняти начало, перервал Г. Министер извиненія сіи, глаголюще: «Nur mehr Muth hätte man diesen Herren gewünscht» токмо боліе храбости Господиню сему бысь смо желали.

Так Г. Министер спознал Члена Высланства Адолфа Добрянского, и казал к нему: «Sie waren schon hier in Wien?» Ви есте уже тутъ были в Відни? (стор. 75) отвіщал вопрошеныи, же был в Зими.

«Und jetzt waren Sie bei der Armee?» А тепер сте были при Армії? так есть, как Комисар Армії, всяк ныні Уряд сеи устават, а я (сказал вопрошеныи) незнаю куда ся оберну. — Отвіщал на сie Г. Министер: «Es macht nichts wir werden Sie schon zu verwenden wissen, vir brauchen solche Leute». Нич то сie неробит, Мы Вас потрафимо куда положить, мы потребуем таких Мужей.

Так с удивленiem спытовал ся Г. Министер от Члена Высланства Др. Висаника: «Und was machen Sie beim Herrn Doktor?»

А Вы что ту ділате Гнье Лікарю? на что голосно отвіщал вопрошеныи: что и он есть Русин мои Дідове уже от четыре Сот Літ были Руски Священики.

(Стор. 77) А тако по забавленью едва доброго пол часа, великаго влианія Г. сеи Министер на всеобщу Высланства доволность таковое вселаскаво от себя отпустил.

Послушаніе Высланства у Министра Правосудія Г. Шмерлинга (стор. 79).

Дня 16-го Паздерника Высланство два торжествены имило послушанія.

Первое послушаніе имило у Министра Правосудія Г. Шмерлинга, обитаюшаго в Палаті чикогда к. Угорской Канцелярії Stadt Junare Schenkenstrase № 48. Министер сеи тотчас как токмо Секретар Єго ему приход Высланства извістол, не взирающе на правилное Министериалное свое засіданіе, которое сеи час совершал (стор. 81) сie оставше Высланство к себі припустил, котраго когда Высланства всеобщії Вітія Віктор Добрянски, из искреннаго Сердца поздравил, такожде и праведны Народа Руского Угорского Прозбы и Желанья Высокому Єго заступленію и Покровителству поручал, совокупно отвічал Г. Министру, как в ціои Державі Австрійской ніт ни одинаго тако нещастнаго Народа, который бы был иногда еще с правернішою прозбою к Трону Єго Величества приступил, как ныні Народ Рускії Угорскії. — По скончані слова своего Вітія подал Г. Министру один Екземпляр Памятника своего, который Г. Министер восиріавше, между прочими одвіта своего словами сказал троха вышим голосом и сie: «Ich will, meine Herrn nicht so mit Wort als mit That Justizminister heissen».

(Стор. 83) Я хощу Господиньове мои не так словом, как ділом Правосудія Министер нарещися; и удостовірены будите Господинове мои (говорил дале Г. Министер) что всі прозбы и Желанья Народа Вашого которые праведны будуть, за святую обвязаност себі держать буду, уже про то заступать, понеже сія вся яже праведна суть особенно к мні принадлежать.

И ту когда Г. Министер горошії свои отвіт скончал, хотіл знати всіх Высланства членов Состояніе и Имена, которое когда ему извістило ся, еще раз Высланство о своеи Дувірености и щирости переуказанно быти исповідающе, от себя с любовю отпустил.

* Так Г. Министра Секретар исповил

Послушаніе Высланства
у Министра Финанцов Г. Барона
Кравза (стор. 85)

От Министра Правосуддя отступивше, пошло Высланство на второе дня сего торжественное послушаніе до Министра Финанцов Г. Барона Кравза, обитающаго: Innere Stadt Himelpfortgasse № 964, который понеже на сie время в Министериалной Писарні своеи не присутствовал, Высланство приход его ожидало. Как але по минувшом пол часі Г. Министер доишов, хотяи много и высоко достоинных Мужей по слушаніе уже тамо ожидало, однако (стор. 87) Высланство Русинов Угорских первое послушаніе получило. Как в ином місті, тако и здіз, через общаго своего Вітія Віктора Добрянского учиннено есть поздравленіе, вручался Народ Рускій Угорскій милости Єго, и переподал ся Єму один Екземпляр Памятника. — Г. сей Министер Высланству на так отвіт дал, як дружеско с нею собесидовал, и Німецко, и Польско, ба навет и Руско мишающе через всякаго взору и Етикети догваряющеся, такожде и сказовал как он есть рожденный в Галичу, гді и до тепер больше иміет Русинов Другов, себі Народ сей якошто из властнаго своего искусства дуже приятныи, и хотяи (сказал дале честно и мило Г. Министер) как Министер Финанцов ничто особенно благо для Народа (стор. 89) Руского Угорского учинити не могу, по-внегда всяк в Таиных Министериалных Совітованіях и я якошто Член тогожде Министерія тамо слово мое иміем, о дувірености моем молю Господинъох моих быти как наи больше увіреными, когда тамо даколи о Народі Руском Угорском договор станется.

Завидовал ся наступно Г. Министер о Составі Народа сего священиков, и дознавшеся от Высланства о дуже печальному и их, и Дяков их Состоянії, совітовал в сем, абы Высланство праведну сю тяжар Г. Министру Богослуженія, до которого одине всьо Священство принадлежит особенно предложило, и о помошь просило, то еще додающе, как ныні есть сие время в которое сія кончити ся иміют; из стороны своеи как Министер Финанцов (стор. 91) з всею готовостію, готов будет деньги для Священичества Руского Угорского читать, токмо да иміет от Министра Богослуженія передложены, а от Министра справ внутренних означены перед руками своими потребніи писма.

И так и от сего Министра Высланство с наибольшим супокою сердца одышло.

Послушаніе Высланства
у Министра справ внішніх Г. Княза
Феликса Шварценберга
(стор. 93)

Дня 17-го Паздерника, дабы діло свое, уже щастливо зачатое Высланство даліе кончало, поспишило по наи перв на торжественное Послушаніе до Министра справ внішніх и Предсідателя Министерства, Г. Княза Феликса Шварценберга, обитающаго Burg Ball Platz № 19, гді по коротком забавленію и первое получила послушаніе. — Зробленно и ту есть, как на ином місті от Веобщаго Высланства Вітія Віктора Добрянского (стор. 95) короткое но дуже

важное поздоровленіє, Народ Рускії Милости Єго вручен зостал, и на Конституцію 4-го Марта которую Народ Рускії Угорскії сердечно полу-
чили желаеть, вниманіе учиннено есть, по которым учиненю и один Ексем-
пляр Памятника Г. Князу смиренно передал ся.

Княз Министер оболчен Генералскою одеждою, в перв благодарил за ло-
ялне поздоровленіе Высланства Народа Руского Угорского, и от Вітія в Руках
держаще врученныи Памятник, хотіл зознати какові суть Прозбы и Желаня
Народа Руского Угоркого: «Sagen Sie mir kurz, was sind deun für Bitten
und Bedürfuisse der Ruthenen Ungarus» «скажіть мені коротко, які є бажання
і вимоги русинів угорських»*, на который ласкавый вопрос, повнегда из Па-
мятника Вітія Высланства в поряд вся прозбы и Желаня (стор. 97) Народа
Руского Угорского изчисляти зачен, перервал исчисляющаго Княз Министер
глаголюще: «Das habn Sie ja alles». сія вся имите; — Однако как Выслан-
ство смиренно извістило, что Конституція сія 4-го Марта в сторонах сих
куда Народ наш живлет, еще не есть оголошена, с подивленіем сказал Княз
Министер: «Also noch nicht publiziert?» еще не оголошена? — и тотчас
додал, мусит ся немедленно оголосити, уже на сіе и повелініе изданно есть.

По сем Княз Министер хотіл знати особенно, всіх Высланства Членов име-
на, от куда сіи, и какового Уряду суть, и дознавшеся о том яко больше Членов
Высланства из Округа Шаришского присутствують, дознавался Княз Министер (стор. 99) кто там представленыи Повитови Над-Жупан, кто Окруж-
ныи Предсідатель, а дознавшеся, что Предложеныи Повитови Над-Жупан
есть Граф Александер Сирман, а Окружныи Шариский Предсідатель Албент
Шемшеи, тотчас и знати хотіл Княз Министер сказующе: «Und vie sind Sie
mit jenem Herrn zufrieden?» как есте с Господинами тъма доволны? на что
Высланство отвіт дало, что ныні на против Господинох сих ничто собствен-
ного неиміеть, — Желал еще дале Княз Министер себі извістити, каковыи
Окружныи Урядники ныні тамо урядуют, таковыи ли, которыи и под Ма-
дярами урядовали, лібо таковыи, которыи тепер ново на Уряд поставлены
суть. — На вопрос сеи отвіщало Высланство, в Окрузі Шариском сіе чрес-
вичайное становуло ся, что тамошньое Дворянство по болшои часті вірно Царю
своему остало, и из болшои (стор. 101) такожде части до Галичу про Мя-
тежников Мадяров ся скрывати принуждено было, и прото с Мятежниками
ничто совокупнаго неиміюще, в Урядах Окружных не тако ново постановле-
но як паче в перед держанных потвержденno есть; — То одине дуже тяшкое
видить ся быти Высланству как ныні як Повітози Над-Жупан, так и Окруж-
нии Урядници больше как в перед до Мадярства наклонни суть, и вся прави-
тельная, не взырающе на то, яко в цілом Окрузі Шариском токмо Русине
в Словяці обитають токмо по Мадярскії управляют, что слышавше Княз
Министер Отвіщал высланству: «Nichts das meine Herrn, ess muss andres
werden, nur bitte ich um kleine Geduld» — ничто Господа мои, тому переми-
нітся, токмо прошу о маленкое терпеніе, знаете бо что в Угорщині нещаст-
ная мятеж вся поперевертала, (стор. 103) и прото большаго времене потребно
есть, бы одная вся на ново в порядочныи, правительныи, и Конституціональ-
ныи путь пріишли, токмо малая терпеливост Господа мои, и вся будуть
добри: «Nur eine kleine Geduld und alles wird gut werden».

* З німецької перекладала Е. Пертлова.

По скончанії сего с учинненем смиреным поклоном радостно и от седа Высланство одышло.

Послушаніе Высланства
у Министра Богослуженія, и Просвіщення
Г. Графа Леона Туна
(стор. 105)

От Министра справ внишних сего дня пошло Высланство до Министра Богослуженія и Просвіщення Г. Графа Леона Туна, обитающого: Innere Stadt Shenkenstrasse № 886. тутъ понеже уже прещедшаго дня Высланство на послушаніе было оголосило, тотчас, какъ токмо дошло и на торжественное послушаніе припущенно зостало. — И ту общіимъ Вітіемъ Высланства Вікторомъ Добрянски учиненно есть въ первъ (стор. 107) поздровленье отъ Народа Русского Угорского, такъ дале предложенno есть чорными барбами исписанное печальное Состояніе Священичества, Школ, Дяков, и Учителей Народа Русского Угорского, и зложенно смиренное прощеніе бы Г. Министер вселаскаво сіи такъ тяжкіи Народа нужди и недостатки заступати изволил, и на конецъ бесиды своеи Вітія один Екземплар Памятника своего Г. Министру въ руки отдал.

Г. Министер въ первъ благодарил за дувреностъ ему отъ Высланства переказанну, и извістил какъ онъ ничто такъ искренно не желаетъ, якъ дабы взырающе на Конституцію всімъ вся сія уділенна были, которая имъ принадлежать, и до своего удержаня потребная суть. — Але о Школахъ какъ бы ихъ управити, и на кіихъ Містахъ новы создати Г. Министер съ Высланствомъ долшое собесидованіе имил. — Показал Г. Министер Карту (стор. 109) земле списную Монархіи сочиненную по Народностямъ и Наричіямъ и спытовал ся гді, и на кіихъ містяхъ между Русинами возможно бы новы Школы Вышихъ Клясов плодоносно учаждити. — Ізрече Г. Министер наступно Высланству свою мысль, какъ онъ на правилное воспішаніе Юношества взырающе Школы въ Угорщині учреждити замышляетъ, менеъ Школ але здобнише устроены, а то на містѣ 6. Клясов при кожномъ такъ реченномъ Вышомъ Гімназії еще два такъ речены філозофическіи Клясы впровадити намышляетъ; — Всякъ наиболше о Народныхъ а малыхъ Школ попеченіе иміетъ, дабы сіи какъ токмо возможно устроены по всюда розцвітати могли. — Молил Высланство Г. Министер бы Планъ Школскіи для Школъ своихъ оно сочинило, которыми Ему перепосланыи съ наи большомъ благодарностью пріиметъ.

(Стор. 111) По чересвычайному долшомъ забавленію, и аки дружескомъ собеседованію Высланство ново себя и своихъ Милости Г. Министру вручающе, и отъ сюда заспокоенное одышло.

Послушаніе Высланства
у Министра Переходовъ
Г. Барона Кулмера
(стор. 113)

Скончену послушанію у Министра Богослуженія и Просвіщенія, имиюще еще изобилно время, сего дня пошло Высланство до Министра Переходовъ

Г. Барона Кулмера, обитающаго: Innere Stadt Neu-Marktgasse № 1 043. куда такождо и немедленно получило испрошеное послушаніе. — И туть перепослане и преки было от всеобщаго Высланства Вітія Віктора Добрянскаго поздровленіе, и смиренное прошеніе учинено есть, бы Г. Министер Народ Рускии Угорскии (*стор. 115*) из стороны своеи такождо в праведных их прошенніях, и желаніях подпирати изволил и приявше от Вітія один Екземплар Памятника, отвіцал Г. Министер: «Wenn es je einen giebt, so binn ich es der, der für gleiches Recht kämpft», коль дакотрии народится, то есм он которыи за ровноправностью борит ся, и хочет бы кождому Народу праведност учинилася, и кождому то уділилося, что ему из Конституції прислухать. — Знаю я наилучше (казал дале Г. Министер) як великая Сердца печальност окружает Народ сей), которым от иного угіненны есть, ибо аз есм Кроат: «Denn ich bin ein Kroat!» и как мині угнитеніе а Тиранізм иного Народа (разумив Мадярского) никогда пріятен небыл, и быти (*стор. 117*) не могл, тако и отым есм искренно увірен, что и иным Народам пріятны быти неможет, — ныні нас всіх Конституція 4-го Марта от всякаго Деспотизму и Тиранства ослободила, молю Господинох моих, и своих Посланикох о дувірености моєї быти удостовіреных. «Ich, bitte, meine Herrn und ihre Komittenen, von meiner Aufrichtigkeit überzeugt zu sein».

Как Г. Министер сердечное свое отвітаніе докончил, вопрошал еще кождого Высланства Члена о имя и Состояніе его, по котором известію учинивше еще раз новую аки своеи дувірености казательност, и от туда Высланство радостно ся розлучило.

Послушаніе Высланства
у Министра Земледілства, и Рудокопія
Г. Тинфелда
(*стор. 119*)

Дуже шастливый был день сей 17-го Паздерника для Высланство, ибо як уже видимо, нетокмо у Министра справ внишніх, Богослуженія и Просвіщенія, не токмо у Министра Переходов, но еще сего дня и у Министра Земледілства и Рудокопія Г. Тинфелда, обитающаго: Innere Stadt Wallfisegasse № 1 020 совершило торжественное свое послушаніе, и туть у сего Г. Министра как токмо ся Высланство оголосило (*стор. 121*) тотчас и послушаніе восприяло, на котором Высланства общії Вітія Віктор Добрянски коротким но важным словом Народ Руски Угорски в Горах Карпатских обитающії милости и заступленію Г. Министра вручающе на послід и один Екземпляр Памятника своего Ему переподал; — Которыи Г. Министер в свои руки воспріявше, благодарил Высланству за дувіреност переуказанну, и желал знати от Высланства сії средства, которыми бы возможно было Земледілство в Горах Карпатских поправить. — Просил себі Плян писемно в сем ділі перепослати, иначе сказал, коли дачто такового лібо подобнаго от Людей из сих сторон иміти не будет, для поправліня Земледілства в сторонах Карпатских мало тонкмо, лібо цілком ничего учинити Ему возможно (*стор. 123*) будеть. — Плян поправліня Земледілства в сторонах Карпатских писемно Г. Министру передложити на себя воспріял Член Высланства Др. Алексович, которыи иначе окрем Лікарства и с вдякою Земледілством упражняется.

И тако и туть Высланство Г. Министру ново себя поручающе с полным удоволствіем торжественное свое Послушаніе закончило.

Воин Министер
Граф Дюлаи
(стор. 125)

Слідующаго дня 18-го Паздерника Высланство не так как желало щастливо было. — У Министра Воин Г. Графа Дюлаи обитающаго: Hof Kriegsgebände № 421. послушаніе воспріяти возможно не було, прото, бо Г. Министер в тое самое время какомуся Воиному Суду предсідателем был, и сяя ради Высланство свое там присутствованіе токмо у Г. Министра Адютанта писемно оставило.

Полный Маршал старушок
Граф Радецки
(стор. 127)

Так и с Полным Маршалом Графом Радецки 80. Літним старушком, в сіє истое время, аки перед одхodom своим до Волощині за віроятного Рядителя всея Австрійскія Волощині, послідныя свои аки Діпломатическія посіщенія отдавающему, хотяи Высланство и особенно собесидовать желало, и на сіє уже и в Царской Палаті Ч. 1 якошто его Квартері прибыло, однако на слови быти не могло.

Бан Барон Єлачич

Что але наибoльше печально Высланству стануло ся, то было сie, что недугом болестному ложу привязан Бан Барон Єлачич Высланство пріняти невозмог. — Были истинно Высланики и на Квартері Єго, и у побочнаго Єго Адютанта писемно свое присутствованіе обявили, что больше своим Віднянским Высланства Членом перепоручили бы выездоровленому поклон в імені цілаго Народа Руского Угорского учинили, на конец которых и один Екземпляр Памятника (стор. 131) своего для Г. Бана Єлачича им врученны есть; однакож вся сія Высланство совершенно спокоит невозмогли, которых сердечное желанье было, храброго сего Воина, — Истиннаго Спасителя Австріи, — Заступника всіх Славян, — и храброго Защитителя Равноправности особенно повитати.

Торжественное Посіщеніе Высланства
у Патріархи Сербском Г. Рајачича

Сего дня 18-го Паздерника одино токмо у Патріарха Сербского Єго Высоко Преосвященство Г. Іосифа Рајачича торжественное посіщеніе Высланство имило, на которое когда достигло, не токмо немедленно от Таини-

ка Єго Високопреосвященства Г. Живановича оголошено, но и пожаданное тотчас воспріяло послушаніе. — Ту Вітієм Высланства был Іосиф Шолтис а то материнским Руским языком поручал благочестивому памятствованію вес Народ Рускіи Угорскіи (стор. 135) якошто Сербскому кревныи Г. Патриархи, которому когда на послід и один Екземплар своего памятника для своего особенного токмо поученія Вітія переподал, таковыи и Г. Патриарха сердечно воспріял. — На слово але до него держанно отвіщал языком Церковным от всіх легонько поразумителним Г. Патриарха, а сице казал: как он себі за великое щастя держит Высланикох сего Народа у себя завитати, которых и Віра, и Набоженство, и Обряды и Обычаи, и самая Бесида сильно с собою в едино совокупляет. — Мои Братья! (так дале казал сеи великии Муж) будите о сем увірены, что гді слабыма силами моима Вам, и Народу Вашему Помоществовать можно будет, никогда Братья мои неоставим.

(Стор. 137) Тогда сам сяднул на креслох из всіх сторонах опирающих Членов але Высланства из из Клира просил на Канапи, прочіих на приготовленых Креслах посидать; — когда всі Місца заюзли желал от Вітія Іосифа Шолтиса бы ему особенно всіх присутствующих Членов извістил Состояніе и имена, которыми когда порядочно прощеное исполнил, спытовался Г. Патриарха о Єпископох Пряшовском Іосифи Гаганец, и Мункачевском Василіи Попович, якошто из Соньма Прешбурского себі занкомых, о которых когда Высланство сія яке ему извістна быша одвіщало, молил Г. Патриарха Высланство абы домов повертающе Господинъох сих именем Єго повитали.

Конечно отходящему Высланству (стор. 139) неперестал Г. Патриаха повторят:

«Мои Братья скажить Посланником Вашим, что ми там на Юги перебывающії (разумив Сербов иначе Раців) есме Братья Ваши.»

И испросивше от Вітія Іосифа Шолтиса, и любезно с наи болшою вдякою обоими руками уділеное Высланству Архіереиское благословеніе воспріавше, с поцілованіем Рук Єго Високо Преосвященства Высланство одышло, в себі за Отцовськое воспріятіе свое Г. Патриархи в Сердці «Многая Літа» желающе.

**Послушаніе торжественное
Высланства у Єго Величества Всемилостившаго
Царя Франц Іосифа I-го
(стор. 141)**

Сконченым уже послушаніям у всіх ГГ. Министрох (выключенно токмо Министра торговлі, промыслености, и публичных будовлі Г. Брука, обитающаго Sterringasse № 27. на сіе время в Відні ненаходящагося) нич иное Высланству неостало, как токмо до Єго Величества Всемилостившаго Царя (стор. 143) своего Франца Іосифа I-го на отданіе поданскаго благодаренія поспишити; — На конец таи звичайную писемну прозубу для полученья торжественного послушанія, еще 17-го Паздерника два Высланства Члены Іосиф Шолтис, и Др. Висаник, наивышшому Царскому Адютанту Г. Єнералу

Графу Грине в Шенбруні отдали, от негоже такои получили отвіт, что слідуючій день 18-го Паздерника, в Таином Кабинеті Палаты Царской в Відни, и ден и час означены знаідеть Высланство в которыи и день и час им уділиться у Єго Величества испрошеное Послушаніе.

И воистину слідуючій день Высланству в таином Кабинеті Царской Віднянскай Палаты о времени послушанія довідуючemuся оголошено было, что (стор. 145) 19-го Паздерника рано о Часи 10-ом в Шембруні готове есть Єго Величество приняти Высланство Русинов Угорских.

И прото дня 19-го Паздерника зило рано всі Высланства Члены, как и иногда творили зоишли ся в одно, и через два фіакерски повозки, з Квартері своеи Леопольдштат Чорного Орла Ч. 40 (Leopoldstadt Schvarzger Adler № 40) до Шенбруна на уділенное послушаніе одышло.

Ту пришедшє, зложило Высланство верхныи свои оболченъя в первои Комнати, от туда гвоишло до первои убогими Человіками ждущима послушанія уже наполненои Комнаты (Komzimmer) гді извістивше имена своя, ведены быша от одного ц. к. Адютанта до второи комнаты, гді записаны были имена Высланства, и оно вопроваждено (стор. 147) было до третои Комнаты, гді такожде ц. Адютант Граф Вербна Высланство записал, и ту уже ожидало оно, с многими Князами, Графами, Енералами, Высокими Офицерами и т. д. время торжественнаго послушанія.

Десят и пол часов перед полюдьном быша, коли Єго Величество дня сего торжественны послушанія уділяти разпочало.

Первый на таковое послушаніе дня сего поишло Єго ц. к. Высланство Княз Фердинанд Єсте Полный Маршал, бывши некогда наивышіи Воинны Комендант в Будині; — сему по дуже коротком забавленью отходящему слідовал Княз Министер Шварценберг; — по сем гвоишол Полный Маршал Граф Нужан; а сему послідовал Енерал Коронини; а как сей одышло Царскии (стор. 149) Адютант Граф Вербна, из тако там пріятого обычая сілнішим голосом Высланство Русинов Угорских на сердечно ожиданое послушаніе до самои Царской Комнаты ити поволал.

Єго Величество Імператор Франц Йосиф I-ый оболчен одеждою Енеральскою, украшен світlyма орденами на Грудях, уже в посред Комнаты воходяще ожидал Высланство, которое когда в один ряд поставало а глубокіи поклон Єго Величеству (которыи и Єго Величество Высланству лехким преклоненiem вернуло) отдало, зачен Высланства Всеобщіи Вітія Віктор Добрянски уміреным, но дуже разумителным голосом в Німецком языци слідующее слово бесидовать:

«Ваше Величество!»

«Що світlyм Дідам а Прадідам (стор. 151) Вашего Величества при их славопосных стремленьях проводило мов звізда сіверная: тое провідніє Вашое до удіствованія задержало юнои силі подвизаемои Вашего Величества: Связанье Монархіи в одинственну на подставі ровного права для всіх кріпко в своеи точці тяжести спочивающу, гармоніино и сильно з согласных членов складающуюся Державу.

Одушевленіі тою ідеою гадкою соединененои силнои Австрії — возносило ныні голосы радости над світлою побідою славного оружья Вашего Величества, радостно приносимо унижиши желанія, щастя, и наи покорніише почтеніе, от Угорского Руского Народа пред Престол Вашего Величества.

Наши наміреня суть ті сами, які були Батьков наших, (стор. 153) які суть Братія нашої в Галичині.

В охочом жертвованью ся за Ваше Величество, и Єго Всеяйший Дом, и в іскренної прилягателності жаден Народ нас не завстыдає.

А коли посиленя нашої Народності, под охороною Високого благоволення Вашого Величства искаємо, чинимо тое лише в том наміреню, аби Руское свому чужим ся не стало, аби без утомленя всі наши Наміреня и Народови прислугующі силы, до діланя про вишним цілям соединеної Монархії ужити».

Скончену слову переподан есть подданкою смиреностю от Вітія Єго Величеству один Екземпляр Памятника, который Єго Величество с малым Головы переклоненiem (стор. 155) из рук Вітія всемилостиво воспріяли, и дерзающе Памятник в руках своих Высланству слідующима словами отвіщали: «Es war mir sehr augenehm, die loyalen Wünsche der Ruthenen Ungarns eutgegenzunchen, die Ruthenische Nation war immer treu dem Hause Oesterreich. — Darum können Sie versichert sein das alle ihre billigen Wünsche in Erfüllung gehen werden». Дуже мині вдячно було лояльни повитования Народа Руского Угорского воспріяти, Народ Руский всегда вірен перебыв Дому Австрійському, иproto будите о сем увірены, яко всі праведні желанья Ваши исполняются.

По скончанії отвіта сего обернули ся Єго Величество по наї перв к Вітію, вопрошающи ся од него: «Wo sind Sie augestellt?» гді есть Ваше місто урядовое? (стор. 157) который повнегда имя и Уряд свои навістил, вопрошали еще ся Єго Величество: «Viel ausgestanden?» а много есте пострадали? (разумило в послідной Мятежи Мадярской) отвіщал вопрошеныи, не так много, бо дабы злo остерих удал ем ся в Галич; — испытovали еще дале Єго Величество: «Und der Bischof ist auch nach Gallizien?» А Єпископ такожде отышол в Галичину? — отвітует вопрошеныи Богу жаль ніт, — ибо в сіє истое время коли я до Галичу отходил Єпископу много венци до отходу препятствовали так посвящене Хрисмы, а на бolie Состав его недужныи, всяк але и передвидіти никому возможно не было, что Терориз Мадярскиi так далеко поступати будет, коли бы сіє и наш Єпископ токмо из далека был передвиділ, заісті и он бы был в (стор. 159) Галичину отступил. — Обаче (еще дале сказал Вітія ударяюще себя в грудь) Ваше Величество! сумнітелно засвідцтвовати можем, как вірнішого Поданого от Єпископа Пряшевскаго не есть в цілоi Державі Австрійской; — На которое Єго Величество обозвали ся: «Schon gut, schon gut» добрі, — добрі.

От сего пошли Єго Величество к Члену Высланства Йосифу Шолтис, котого равноспособно испытывалися: «Und Sie wo augestellt?» А Вы гді сте в Уряді? — на который вопрос когда вопрошеныи доволныи отвіт отдал испытovали щще дале Єго Величество от него: «Auch viel ausgestanden? та-жожде много есте пострадали? — одвіщал сеi: Я есм Вашого Величества наївірнішій подданый, три краты перед Мятежниками Мадярами убигати принужден есм.

(стор. 161) Сего оставше обернули ся Єго Величество к Члену Высланства Александру Яницки, звідуючися и того: «Und Sie wo?» а Вы? (уже предреченных разумило ся в каковом уряді) — когда и сеi вопрошеныи имя и Состав свои извістил, и сего дале Єго Величество вопрошаєт: «Nichtwahr viel augestanden?» правда что и Вы много пострадали? — кото-

рыи когда исповил, что и он про просліданья Мадяров до Галичу убигати принужден был, испытует ся еще Єго Величество от сего: «Und wohnen viel Ruthenen in der Gegend?» много ли обітают в тамошних сторонах Русине? — на сie одвіщал вопрошенны, что много обітают, а то в однои неперерваної Лінеи от Округа Спіского даже в Мармарош.

Так сказали Єго Величество члену Высланства Адолфу Добрянскому: «Sie waren bei der Armee?»

Вы есте были при Армії? — которыи одвіщал, что истинно как Комисар Армії у третіяго Корпуса Россійского высланіи Воини на истребленіе Мятежников Мадяров сопровождал. — Вопрошаєт Єго Величество еще: «Viel zu thun gehabt?» много ділат сте имили? — отвіщал, вопрошенны, было что цілать, но сія вся Бог закончит помошествовал; — тогда Єго Величество с малым Головы переклоненiem сказал: «Ich danke Ihnen» благодарствуя Вам.

Так іслідовало Єго Величество от Членов Высланства Др. Висаника, и Др. Алексовича, от (стор. 165) куда суть, и в каковом уряді? — и как ся передознал от сих, что они суть Врачове Города Престолнаго, вопрошали ся от таковых, каковое здоровля царствует в Народі, как много недужных в Інститутах Врачевных которым предстоят находятся; на которыи вопросы, когда и сія Члены Высланства доволны отвіты Єго Величеству отдали, — учиненны от Єго Величества малыи до Высланства поклон знаком был, что Послушеніе есть совершенно, — Высланство тогда учинівшe дуже глубокіи Єго Величеству поклон отступило, — всяк отступило розгорене, аки возпламенене за своего Всемилостившаго Царя Франц Йосифа I-го который хотяи еще молодыи, обаче мудростю и молистю тако всіх (стор. 167) к себi притікающих Сердца приобрити знает, что кождыи сеи, которому ритке сія щастя будет с нім особено договорятися, кров свою. и живот свои за него готов есть пострадати; Наи тегда жie, жie, и царствує, на многая и благая Літа, в здрavіe в спасеніe на многая Літа.

Щастливыи есть и святии день сеи, день 19-го Паздерника, для каждого ревного Русина, понеже в день сеи призри с Высоты Господь на смиреніе наше, и воздвигнул Народ наш из пороха потупленности нашои; — в день сеи собесидовал черес Высланников своих Народ Рускіи с Государіом своим; в день сеи воспріял Народ Рускіи из уст тогожде своего Государя радост велю, что вся праведная желанія его исполняются. Щастливыи тогда, трикраты щастливыи и торжественный и есть и (стор. 169) быти должен для каждого ревного Русина день 19-го Паздерника.

Так первое от Віка Русинов Угорских Высланство, врученno себi діло в Престолном Городі Відни щастливо совершило, понеже как од всіх ГГ. Министров, так и от Єго Величества Всемилостившаго Царя Франц Йосифа I-го наи благованіише воспріято, приносит Посланником своим горошіи, и дуже горошіи обіщенія, из самых уст Царевых произшедшая, которы что бы скоріе до совершенства пріишли сподоби все-добротливыи Боже.

«Так повертае Депутація до своеи (стор. 171) Батьчини, с радостным переконаньем, що ділали все по возможности для своего Народа, и одержали од Єго Величества, и Высокого Правителства благоволенье, которое

* О Высланству сему так писал Часопис «Зоря Галицка» в Ч. 89.

в каждой груди лише нескверное одушевленье для Австрії, и Всевышої Династії возводити повинно.

Еще никаковая
до Высланства сего принадлежащая
(стор. 173)

Много ученых, славных и храбрых Славянского племене Мужей в время пребыванья своего в престолном Городі Відни Высланство и щестя, и чест спознати имило.

Из Русинов Галицких:

Михаил Кужиемскій Львовской Метрополитанской С. Юрской Церкви Крылошанин, и Народной Руской Рады в Львові Предсідатель.

Грігорій Шашкевич Почестныи Крылошанин Львовский, и Министериалный Советник

(Стор. 175) Др. Спиридіон Литвинович Рускіи Віднянскіи С. Варвары Приходник*.

Яков Головацки Учител Рускаго языка и Рускои Словесности при Всеучилищи Львовском.

Юлій Вислобоцки Министериалныи Официал.

Мелник Священик Рускіи.

Меегофер Именованыи Діректор Писарні до Над — Жупанства Ужгородского.

Славяне: (стор. 177)

Сосновскій Министериалныи Советник родом Поляк, Духом Русин.

Гурбан. славный Предводитель так званных Гурбанистов, Євангелицки Слова Божіяго Проповідатель.

Штур. славный Славян, и Предводитель.

Др. Ондреи Радлинскій. Священик, Учредитель Вістника Славянского в Відни.

Кузмань. Євангелицки Слова Божіяго Проповідатель, именованыи Учитель Богословія в Відни, славный Славян.

Коллар и Гайнрих всі два славные Славяне, — и всі два повіреники Славянскии при Министеріум.

Главач славный Славян Шарискіи, Консисторіи (стор. 179) Пряшовской Правотар, и Славянскии Повіреник.

Ностиціус славный Славян Нітранскіи.

Сербы инакше названны Рацы.

Живанович славный Серб, Таиник Єго Высоко — Преосвященства Патріарха Сербского Раянича.

Вук — Каракич славный Сербскіи Писатель.

Стратимирович Полковник Сербскіи, славный Серб.

Попович славный Серб или Рац.

О Патриархи Сербском нуждно читати Лист 134.

Горвати. (стор. 181)

* Позднє именован Почестныи Крылошанин Львовским.

Ожегович Министериалныи Советник.
Др. Гай славныи Горват, и Таиник Барона Бана Єлачича.

Славенци.

Стефан Трстеняк Священик, Подприходник Петавский в Штириї.

На місці будеть ту и сю чресвычайню, и истинно Дружескую милост Русинов Галицких в Престолном Городі Віднянском на сіе время обітаючих испомянути. Сіи честни Братья Галичане когда с Высланством Русинов Угорских ся спознали, сеи час 14-го Паздерника такове до Квартері (стор. 183) Министериалного Офіциала Г. Выслобоцкого запросили, куда пришедшe болше часов Бретерски ся веселили, всіх Членов Высланства Угорского здоровья припивающе, и на конец из обычая между Русинами господствующаго приспівали собі хорошия пісни Народныя, в перв Русине Галицкіи, по сіх же и Русине Угорски.

Подобный доказ братерской милости доказал и Член Высланства Др. Винцент Алексович, который также яко всіх своих Побратинох Угорских, тако и Русинов Галицких в Відни тогда живущих, до соседнои от Відня Виници своеи на збир грознов (Винобрания) сердечно запросяил, на котором забавленью сіи всі, который присутствовали до темнои нощи ся дуже хорошо веселили.

Таковым искренним Братьям (стор. 185) Галичаном, бы днес заран, ходящое Высланство Русинов Угорских также и свою сердечную милост переуказало, всіх сих Братов Русинов Галицких, (и некоторых честных Славяков) запросило 20-го Паздерника до себя на свою Квартиру Леопольдстат Чорного Орла Ч. 40. (Leopoldstadt Hotel zum Schwarzen Adler № 40.) — Ту также при чашах, а Стаканох Шампанерским Вином наполненых всіх честных Русинов присутствующих здоровья между непрестанным пінием «Многая Літа» и пилося, и дуже токмо поздні в нощи розышли ся всі в своя си, с сим истинным доказателством, что всі Русине из сей, и с тамтои стороны Бескида живуші, суть одиная Рускія Матерє діти.

Отход Высланства Русинов Угорских з Відня — Домов. (стор. 187)

День 21-ыи Паздерник якошто Неділныи означеный был на попрощаніе Высланства Русинов Угорских, и сея ради бы Высланство великое сіе діло, которое ему от Посланников своих так сердечно врученное было и которое 14-го Паздерника в Храми Божественом Руском С. Варвары спомощю Божію щастливо започало, и тепер с Богом скончати, и Вседобротливому Небесному Господу за милостиво уділеную помошь наиглубшое благодареніе отдать могло, о Часи 9-ом рано собрало ся Высланство в Храми Руском С. Варвары, и при Божественои Літургії (стор. 189) которую Крылошанин Льовскіи Г. Михайл Кужiemски, и с сослужителями Віктором Добрянски, и Александром Яницки, якоже и с потребными Діаконами торжественно Господу Богу обітовал за полученую Его Великую помошь в ділі своем наисмиреннішое благодареніе отдало.

По сконченії Божественої Літургії, при раздаванію Дары, Хор* Церковных по наи перв Єго Величеству Всемилостившому Царю Франц Йосифу I по сemu же цілому Высокому Австрійскому Дому, так Народу Рускому Угорскому и Галицкому громкое и сердечное «Многая Літа» отспівал.

(Стор. 191) Высланства того Члены розличным путем в Батьчину свою одыдоша.

Член Высланства Йосиф Шолтис через Презбург до Пешту на парном Кораблі, а от туда на пильном повозку Компаніи Пряшов — Пештянскому к Пряшову поспишал.

Член Высланства Адолф Добрянски (еще 16-го Паздерника у наивышого Политического ц. Комисаря в Угорщині Г. Барона Герингера за Референта, и Правителнаго Советника при Окружном Над — Жупані Ужгородском Г. Ігнації Вилец именованыи и поприсяганыи) через Презбург до Щавницї посписал, от куда взавши милу свою Супругу с Фамилиею на місце новаго своего правителнаго дівствованія в Ужгород своима повозками через Пряшов понаглял.

(Стор. 193) Члены але Высланства Віктор Добрянски, и Александре Яницки, через Сіверну Желізницу от 8-го вечершого часа 21-го Паздерника, через Австрію, Мораву, а Шльєнско по Город Одерберг, а слідовательно через Желізницу Вилгелма Прусскую, и такожде Шльєнско Пруськое, а именно через Городы Ратибор и Козел, слідующаго дня 22-го Паздерника вечер о Часі 8-ом до Города Krakova прибыли. — Ту в Городі сем 23-го Паздерника вес день ся забавляюще славности Krakовскіи, якошто много дуже горошиї Церкви, Ріку Вистулу, Предмість так реченное Жидовское, таи и Град Krakовскii, Обиталище никогда Корольов Польских, с прекрасном Церквом, и тамо находящимися велелипными неизчисленными Памятниками якошто и славное подземное місто Погрібанія (Крипта) с тамо находящимися дорогими (стор. 195) Трунами Корольов Польских посітили, осмотрели, а сего истого дня еще о Часі 8-ом вечер через царску Почту дале домов рушили, и прешедше Городы Boхню и Вісличку слідующаго дня 24-го Паздерника на полудне прибыли до Города Сандецу, от куда через приобрети себи повозок еще сего дня пріишли на саму границу Угорску до Городка Тилича до тамошняго ревного Рускаго Священика Михаила Криницки, гді ночь переспавше слідующаго дня 25-го Паздерника до Мальцова Обиталища Члена Высланства Александра Яницки 26-го але Паздерника из Мальцова до Города Пряшова прибыли. — Гді по извістю всіх от Высланства в Престолном Городі Відни діянных Преосвященному своему Єпископу Йосифу Гагнеч, приявше от него свое искренное удоволіє за діланья и труды для общаго (стор. 197) добра Народа так горячо и сердечно подняті, Віктор Добрянски какшто Єписка сего Таиник дале в Городі Пряшеві зостал,** Александр Яницки таи повернул 27-го Паздерника до Прихода своего, Мальцовского, гді и Опис сеи власною рукою для вічной памяти написал.

В Мальцові Округа Шариского, Місяца Листопада 1849.

* На которыи во сеи час Крылошанин и Советник Шашкевич премилым голосом своим спивал.

** В короткое время в Над-Жупанстві Ужгородском Надзыратель Школ. именован.

R E S U M É

Mykola RUSINKO, PETÍCIE UHORSKÝCH RUSÍNOV DO VIEDNE R. 1849

Je známe, že v októbri r. 1849, to zn. dva mesiace po potlačení uhorského povstania, vyslali uhorskí Ukrajinci do Viedne osobitnú deputáciu, úlohou ktorej bolo predložiť viedenskej vláde a cisárovi Františkovi Jozefovi kultúrne a národnostné požiadavky uhorských Ukrajincov. Vo vedeckých a populárnovedeckých materiáloch, ktoré boli doteraz o tejto deputácii publikované, je mnoho nejasností a nepresnosti. Bolo to spôsobené tým, že plný text rukopisu člen : deputácie Oleksandra Janyckého, obsahujúci podrobný popis priebehu tejto deputácie, nebol zatiaľ nikde publikovaný a niektorí bádatelia ho považovali za stratený.

Autor článku, odborný pracovník Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku hodnotí na základe nálezu rukopisu Oleksandra Janyckého historický význam činnosti uvedenej deputácie. Spolu s článkom je publikovaný plný text rukopisu Oleksandra Janyckého (197 strán).

Známe memorandum «Pamätník Rusínov uhorských», ktoré bolo predložené deputáciou cisárovi a ministrom vo Viedni a bolo publikované už roku 1849, je len jednou časťou rukopisu Oleksandra Janyckého. Značnú časť celého materiálu publikoval roku 1906 vo Lvove I. S. Sveneczyk, ale v publikovanom teste sú niektoré odcinky a nepresnosti.

Autor článku považuje za pravdepodobné tvrdenie Oleksandra Janyckého, že bezprostredným impulzom pre vyslanie deputácie bol príklad iných utláčaných národov monarchie, ktorí, keď im v konštitúcii zo 4. marca 1849 bola zabezpečená národnostná rovnoprávnosť, považovali za svoju povinnosť preukázať cisárovi vdačnosť prostredníctvom svojich deputácií.

Rukopis Oleksandra Janyckého obsahuje podrobný popis cesty deputácie z Prešova do Viedne a obsahu rozborov s jednotlivými ministrami a s cisárom Františkom Jozefom. Deputáciu prijal cisár a všetci ministri okrem jedného, ktorý nebol vtedy prítomný vo Viedni. Z Prešova odcestovala štvrtčenná deputácia, ku ktorej sa vo Viedni pripojili ešte ďalší dva členovia.

Celý rukopis pozostáva z piatich častí: úvod, popis cesty, text «Pamätníka Rusínov uhorských», podrobný popis všetkých audiencií a záver.

Ešte pred svojim odchodom do Viedne vypracovala deputácia text oficiálnej žiadosti, ktorá mala byť predložená cisárovi. Avšak po predbežných konzultáciách deputácie vo Viedni s úradnými činiteľmi bol tento pôvodný text zmenený na text «Pamätníka Rusínov uhorských», ktorý bol potom predložený cisárovi.

M. Rusinko považuje za pravdepodobné, že pôvodná žiadlosť obsahovala aj požiadavku spojenia uhorskej a halickej «Rusí» a že len po predbežných konzultáciách vo Viedni sa deputácia zriekla tejto najdôležitejšej požiadavky pre uhorských aj halických Ukrajincov.

Deputácia sa sice dopustila určitých politických chýb, avšak jej hlavný historický význam spočíva v tom, že pozdvihla politické požiadavky svojho národa na úroveň politickej zrelosti niektorých viacero vyvinutých národom monarchie.

S U M M A R Y

Mykola RUSINKO, THE PETITIONS OF HUNGARIAN RUTHENES TO VIENNA IN 1849.

It is a well known fact that in October 1849, that is two months after the suppression of The Hungarian rebellion, the Hungarian Ukrainians sent the special deputation to Vienna. The task of this deputation was to present to the Viennese government and to the monarch Franz Josef the cultural and national claims of the Hungarian Ukrainians. There are a lot of obscurities and inexactitudes in the scientific and popular-scientific materials which have been published about this deputation. This is because the full text of the manuscript of one of the members of the deputation, Oleksandr Janyckyj, which includes the detailed description of the course of the deputation, was never published and some researchers have supposed that it was lost.

The author of the article, the special worker of the Museum of Ukrainian Culture in Svidnik, has appraised on the basis of the found manuscript of Oleksandr Janyckyj the historical importance of the above-mentioned deputation. There is published together with the article the full text of the manuscript of Oleksandr Janyckyj (it has 197 pages).

The well-known memorandum «The Monument of Hungarian Ruthenes» which was presented to the monarch and to the ministers in Vienna by the deputation and which had already been published in 1849 was only one part of the manuscript of Oleksandr Janyckyj. A considerable part of the whole manuscript was published in 1906 in Lvov by I. S. Svencyckyj, but in the published text there are some inexactitudes and deviations from the original.

The author of the article probably takes the affirmation of Oleksandr Janyckyj that the immediate impulse for the sending of the deputation was the example of the other exploited nations in the monarchy who, after receiving their equality of national rights in the constitution of March 4th, 1849, deemed it their duty to thank the monarch by sending their deputations.

The manuscript of Oleksandr Janyckyj includes the detailed description of the journey of the deputation from Prešov to Vienna and the contents of the negotiations with the ministers and with the monarch, Franz Josef. The deputation was received by the monarch and by all the ministers except for one who was not in Vienna at that time. Four members of the deputation departed from Prešov, and two more members joined them in Vienna.

The manuscript is divided into five parts: the introduction, the description of the journey, the text of «The Monument of Hungarian Ruthenes», the detailed description of all the receptions and the conclusion.

Before the departure to Vienna, the deputation composed the text of the official declaration which was to be presented to the monarch. But after the foregoing consultations with the officials in Vienna this text was changed for the text of «The Monument of Hungarian Ruthenes» which was then presented to the monarch.

M. Rusinko thinks it is probable that the primary declaration also included the claim for the joining of Hungarian and Galician «Ruthenia» and that only after the foregoing consultations in Vienna did the deputation withdraw this most important demand for Hungarian and Galician Ukrainians.

Though the deputation made some political mistakes, its principal historic importance lies in the raising of the political demands of its nation to the level of the political coming of age some more developed nations of the monarchy.

Z U S A M M E N F A S S U N G

**Mykola RUSINKO, BITTSCHRIFT DER IN UNGARN LEBENDEN RU-
THENEN AN WIEN IM JAHRE 1849.**

Es ist bekannt, dass im Oktober 1849, zwei Monate nach der Unterdrückung des ungarischen Aufstandes, die in Ungarn lebenden Ruthenen eine Sonderdelegation nach Wien entsandten, um der Wiener Regierung und dem Kaiser Franz Josef die kulturellen und nationalen Forderungen der in Ungarn lebenden Ruthenen zu unterbreiten. In den wissenschaftlichen und populärwissenschaftlichen Materialien, die bisher von dieser Delegation publiziert wurden, gibt es Unklarheiten und Ungenauigkeiten. Diese Fehler sind im Umstand zu suchen, dass der Wortlaut der Handschrift eines Mitglieds der Deputation, eines gewissen Oleksander Janyckýs nie publiziert wurde und ihn viele Forscher für verloren hielten. Diese Handschrift enthielt den genauen Handlungsverlauf dieser Deputation.

Der Verfasser des Artikels, ein Fachmann des Arbeitskollektivs im Museum der ukrainischen Kultur in Svidnik, fand die Handschrift Oleksander Janyckýs und wertet aufgrund dessen die historische Bedeutung der Tätigkeit der erwähnten Deputation. Gleichzeitig mit dem Artikel wird die Handschrift im vollen Umfang (197 Seiten) publiziert.

Das bekannte Memorandum «Denkschrift der in Ungarn lebender Ruthenen» wurde von der Deputation dem Kaiser und den Ministern in Wien vorgelegt und schon im Jahr 1849 publiziert. Es ist jedoch nur ein Teil der Handschrift Oleksander Janyckýs. Einen Grossteil des Gesamtmaterials publizierte 1906 in Lvov I. S. Svencyckyj, aber in dieser Veröffentlichung sind einige Abweichungen und Ungenauigkeiten unterlaufen.

Oleksander Janyckýs Behauptung, der unmittelbare Impuls für die Entsendung der Deputation sei das Beispiel der anderen unterdrückten Völker der Monarchie gewesen, unterstützt der Autor. In der Konstitution vom 4. März 1849 wurde die nationale Gleichberechtigung allen zugesichert und die einzelnen Nationen hielten es für ihre Pflicht, dem Kaiser ihre Dankbarkeit durch Vermittlung ihrer Deputation zu bezeugen.

Die Handschrift Oleksander Janyckýs enthält eine genaue Reisebeschreibung der Deputation aus Prešov nach Wien und die stattgefundenen Gespräche mit den einzelnen Ministern und dem Kaiser Franz Josef. Die Deputation empfing der Kaiser und alle Minister bis auf einen, der sich damals nicht in Wien aufhielt. Aus Prešov reiste eine viergliedrige Deputation, an die sich zwei weiterer Mitglieder in Wien anschlossen.

Die ganze Handschrift besteht aus fünf Teilen: Einleitung, Reisebeschreibung, der Text der «Denkschrift der in Ungarn lebenden Ruthenen», genaue Beschreibung aller Audienzen und der Schlussteil.

Noch vor der Abfahrt nach Wien verfasste die Deputation den Text der offiziellen, dem Kaiser vorzulegenden Bittschrift. Aber nach der vorläufigen Konsultation der Deputation mit den amtlichen Behörden in Wien wurde der ursprüngliche Text zum Text «Denkschrift der in Ungarn lebenden Ruthenen» umgeschrieben und dem Kaiser vorgelegt.

M. Rusinko setzt voraus, dass die ursprüngliche Bittschrift auch die Forderung nach einem Freundschaftsvertrag der in Ungarn und in Halics lebenden «Russen» enthielt und diese für die in Ungarn

und in der Halics lebenden Ukrainer so wichtige Forderung erst nach den vorläufigen Konsultationen in Wien fallen liess.

Die Deputation beging zwar politische Fehler, aber ihre wichtigste historische Bedeutung beruht darin, dass sie die politischen Forderungen des eigenen Volkes auf die Ebene der entwickelten Völker der Monarchie hob.

Deputationis
Ruthenorum
Hungaricorum
Viennae

coram Excelso Ministerio
et Throno Sua Majestatis
Saceratissime

Acta

8

facta

Mense Octobri

1849.

Высочайшество
Всераспр
Чорескихъ
въ Вѣдн

предъ Высокимъ Ми
нистремъ и Все
обществомъ Его Величес
тва Трономъ

Дѣланъ
17-го Октября
1849.

Послушание
торжественное
Всеслава
у
Его Величества
Всемилостившаго Царя
Франца
Иосифа
I.

Сколько же еще послушаний
у бывшего Императора (бывшего)
но мокрого Императора торжества, по
императорству, а нынешнях судах
див Г. Фрука, селумадицаго. А как
даже ~~прекрасны~~ наше времена во Время
неподобнаго (а) здешь именем Радион
имбы заседают, как мокрое до Его
Величества Всемилостившаго Цара
своего

Памятник Вуцилове Чорківці.

Забочувавши міс. Мадярівським ві
їх. Століття от земельних данин
випускаючи, однакомъ Вуцилове Ч
орківці въ лісахъ складо 800,000
дубівъ, въ Дніпровському, землеруша
ючої частині Чорківцівъ, а ще більшо
го Смілянської, Шацької, Глобинської,
Лютоградської, Сорокинської, Кропивницької,
Смілянської, і Марківської. Сто
лиця цього краю село Радомишль
Балаково; въ Столині, ахъ Глобинької,
Марківської, Абдуваливської, Сороки
кої, а Бориславської Слав'янкої, і
въ Мадярівській селіщності, і по зем
ли осколівській.

А такъ емансіонаторъ Вуциловъ
нашъ

ио до срока паспорта и не
должен поддаваться, Всемогущий Господь
или какими Он искал его Мадлену
дали в городе Пражевъ остатокъ, да
каждый днешнии такъ повернула
одинъ Мадленка до прихода своего
Мадленовскаго, въ и фамилии и въ
всю руку да бѣзное памятъ
оставитъ.

Въ Мадленъ Скруга илл.
жескаго, Мадленъ Лимона
да 1849.

* Въ короткое время въ надѣлѣніи
Чарторыйскаго Мадленъ осталась никого